

topinamburs nefatur stehrkele, un ja satur, tad gauſchi maſ, tad tomehr ta faſtahwâ atronahs no 14—15% ſchidra zukura un no 3—4% proteina buhtes, zaur zaurim no 22—23% zeetu daku.

Seetifonu Zahnis.

Bahr kufamahm maſchinehm.

Kâ atbilde uf jautajumu 21 mâ Nr. „Baltijas Semkopi“ iſgabjuſchâ gadâ — kos ta ſſan:

„Kufamas maſchines mums wajadſigas, un tomehr nabadſibas deht tahs ne ik reises ſpehjam eegahdatees. Tadeht ar preeku ſanemam katru wehſti, kaſ mums ſino pahr kahdu jo lehti pee-eijamu maſchini. — Neſen dabuja dſirdeht, ka muhſu kaimindſ Poniwefchê eſot iſgudrota kufama maſchine, ko it praſti ar wehju dſen. Lubgtu nu, waj no redakzijas jeb no laſitajeem pahr ſcho jauno maſchini ſklaidrakas ſinas.“

Kufamas maſchines mums wajadſigas; tâ jautatajs eefahk. Un ari leekahs, ka beſ tahm nemaſ wairs newaretu iſtikt. Kaſ weenreis ar kufamahm maſchinehm eeradees, tik lehti wairs at-pakal negreesifees pee wezas ſtrahdaſchanaſ wiſſes, labibu ſalmôſ ſchahweht. — Malka paleel arween dahrgaka, un teefcham, laiks ari jau buhtu klahk, par muhſu lopu baribu wiſpahrigi wairak ſahkt ruhpetees.

Kâ pahr Poniwefchâs wehjkultawu ſchini lapâ iſgabjuſchâ gadâ 35. Nê ſinotſ, nebuhtu wina ari preekſch maſeem ſemkopi-jeem wiſ nepee-eetama, kad winaſ praſtu eeriktî un dſihſchânu ar wehju, ſalihdſinam ar dahrgahm garainu maſchinehm, kuras mahzitûs waditajus, un daſchreis dahrgu reparaturu pagehr; tâpat ar ſirgu maſchinehm, kaſ atkal dahrgas un daudſ ſpehka peepraſa, jo neweenam ſemkopiim nebuhs patihkams, ſawu ſirgu ſpehku beſ wajadſibas puhlet. — To wiſu ſalihdſinot daſcham waretu gan prahtâ nahkt, ari pee ſewim tahdu wehjkultawu eeriktet. —

Bet weena leeta pee wiſahm ſchihm teizamahm ihpaſchibahm muhs wehl tomehr ſchaubigus dara: ſinotajſ nemaſ naw peeminejis, waj ari katru neſchahwetu labibu ar peeminetu wehjkultawu ſklaidri warehs iſkult? Beedſihwojumi mahza, ka neſchahweta labiba, — wiſwairak kweeſchi un auſas ar ſpriguleem nelaujahs iſkultees, jo ſchihſ labibas-ſortes pagehr ſtipru berſeſchânu, kahdu ar ſpriguleem newar panahkt. — Ja nu wehjkultawa tik ſchahwetu labibu kultu, tad gan maſ buhtu lihdses, kad ari wina eegahdatos, jo maſchinu leelakâ wehrtiba paſtahw eekſch tam, ka ar tahm waram kweeſchuſ, meeſchuſ un auſas, labakas lopu baribas un malkas pataupifchanaſ deht neſchahwetûs iſkult. — Tadeht gaidiſim wehl ſklaidrakas ſinas pahr ſcho wehjkultawu, jo winaſ darbu nepaſhdami, wehl newareſim ari nekahdu gala-ſpreedumu dot.

Ja nu tomehr buhtu jagreeschahs pee ſirgu jeb garainu maſchinehm, tad zelahs kaſ jautajums: kura no tahm maſam ſemkopiim buhtu ta derigakâ?

Repatihkams un ſklaidigs pee leelas garainu maſchines kufchanaſ buhs katram taſ, ka wiſſch wairs nebuhs brihws, — newarehs wairs kufchânu pehz ſawas wajadſibas eegroſit, bet dabuhs wiſuſ jehlkuhlu grauduſ un ſalmuſ weenâ reisâ uf ſawu kaſlu; protams ari tahduſ, kahds katrâ gadâ pee ſanemſchanaſ un kufchanaſ taſ laiks.

Repatihkamas buhs ari preekſch daſcha no maſajeem ſemkopi-jeem tahs iſgadigas, deefgan leelas iſdoſchanaſ, kaſ winam par maſchines darbu, malku, un talkahm iſdodamaſ. Jo neweenſ no maſeem ſemkopi-jeem neſpehs leelu garainu maſchini ar ſaweem gada-ſilwekeem beſ talkas apſtrahdat.

Œirgu maſchines tadeht pehz manahm domahm buhtu preekſch maſeem ſemkopi-jeem labakas. — Kult waretu kad patihkams un wajadſigs. — Waſarâ, kad ziti notigi darbi, pee labibas

ſanemſchanoſ un ſemes apſtrahdaſchanaſ, waretu kufchânu pa-wiſam atlikt uf wataſ deenahm, kad lauka darbi pabeigti. Œehklu, un notigaku wajadſibu ſaimneeziâ waretu waſarâ par leetainahm deenahm kult, kad uf lauka newar ſtrahdat, un tâ notigâ laikâ darba-ſpehku lehtaki eedalikt. Seemâ deretu tik tad kult, kad lopeem ehdamâ wajadſigs, jo agrâ rudeni kultuſ ſo-ſmuſ ar ſeemâ kulteem ſalihdſinot, rahdahs leela ſtarpiba eekſch wehrtibas. Pirmajeem gowiſ neſkatijahs ne wirſâ, ka-mehr tik wehl kahds kriſliſch no otreem bij preekſchâ, kaſ proves deht tapa nolikti. — Laikam pirmajeem ilgaki ſtahwedami buhs taſſchu kaut zil duſejuma garſchu peenehmufchi, kaſ pee otrajeem, ihſi preekſch ehdinafchanaſ zaur maſchini eijot, wairs newareja tapt manitſ. — Tadeht domaju, reti kahds atgadifees, kaſ ſaweem lopeem weſeligaku un labaku baribu labpraht neno-wehlehs.

Wehl jautatajs wehletûs weeglaki pee-eijamu maſchini preekſch tautas brahteem, kam maſaka roziba. — Waretu weenu tahdu Dobeles tumumâ, no maſchinu-meiftera Brückmana k. preekſch triju ſirgu ſpehka buhwetu katram uſteikt, kaſ ween ar ſirgeem kufamu maſchini ſew gribetu eegahdatees. — Maſchine pee maſa ſirgu ſpehka (jo ar trim ſirgeem kulot nebuhs neweenam ſirgu apgruhtinaſchanaſ deht jaruhpejahs) deefgan ahtri ſtrahdâ. — Iſkult war puſlihds garâ deenâ ar trim ſirgeem un ſeptineem zilwekeem ſimtu puhru waſarejas un lihds ſeptindeſmitſ puhreem ſeemas labibas. Kult ari war ar peezeem zilwekeem, ſinams — tad gan tikdaudſ nenoftrahdahs.

Maſchine maſfahs pee diwiſimts un trihsdeſmitſ rubuteem, — apſchuhnitſ, kur ſirguſ dſen, tē naw peerehlinatſ. — Re-paratura weegla, tadeht ka wairak wiſſ no koka.

Pirmajôſ gaddſ ſchim meifterim gan ne-ſidewahs ſchihſ maſchines tik weegli eijoſchâs taſſikt, jo tahs otruteel tik daudſ ſirgu ſpehka pagehreja ne kâ tagadejahs. Tâ wiſſ ar laiku pahrlabo-jahs. Labpraht wareſim ari mehſ katru tahdu pahrlaboſchânu ar preeku apſweijinahk.

G. Behring's,
Behrsmalſchâ.

Bahr koku zirſchânu.

Daſchu reis dſird laukſaimneekuſ jautajot: „Kahdâ gada-laikâ gan buhs buhwes-kokuſ un bakkuſ zirſt?“ Gandrihſ wiſur ir peenemts par derigu, buhwes-kokuſ ſeemas mehneſchôſ zirſt, un ihpaſchi no Nowembera eefahlot lihds Februara beigahm.

Un reti top wehrâ nemts, ka ſchôſ 4 mehneſchôſ zirſti koki at-kal wehl pehz zirſchanaſ laika weenſ iſturigakſ par otu, kautſchu gan abi bij augot weenadi labi koki un tai paſchâ weeta ſtahweja.

Wezu laiku buhwmeifteri tureja to pehdigo 1/4 daku no Dezbr. mehneſcha par to derigako zirſchanaſ laiku. Ka teem pee tam bij taſniba, to mums wehl parahda daſchâs wezas koka-ehkaſ, kaſ wairak par diwi, trihs ſimts gadeem ſtahwedamaſ lihds muhſu deenahm iſzeetuſchâs.

Œcho gudribu un atſihſchânu, ko wezi laudis ar laiku eema-nijuſchees, ari muhſu deenâſ uſmanigi iſprowejot atrada par pateſſibu. Ja luhkojam uf koka dabu un dſihwibu jeb augſchânu, tad ari dabujam ſinaht, ka pehz ihpaſchi ſchis laiks pee zirſchanaſ jo derigs.

Preekſch koku dſihwibas un augſchanaſ dabu katru gadu noſchkir diwâſ datâſ. Tai pirmâ puſgadâ, no ihſakahs ſeemas deenas lihds garakai waſaraſ deenai, eefahk koks no jauna at-dſihwotees; pumpuri un lapas plaukt, un koka meeſa peenemaſ zaur jaunahm ſulahm (gremſdeem jeb grebſdeem). Otrâ puſ-gadâ, no garakas deenas lihds ihſakai ſeemas deenai, koka daba gahdâ par to, lai uſnemtas auguma datâſ paliktu un pahrwehrtôſ par ihſtahm gatawahm koka datahm un meeſahm; un ſatai-fahs tad wehl uf jaunu augſchanaſ puſgadu. Sulas, kaſ

pirmâ pusgadâ, koku fulu gangischus ispildidamas, zaur koku rinko, top otrâ pusgadâ sawadi pahrwehrtas, fabeest pamasam, un apklahj ar swiki gangischu feenas. Ja nu schi otra pusgada galâ koku nozehrt, nojchlibi sarus, nomiso un faufâ weetâ noleek, tâ lâ faufs gais to war schahweht, tad tas lipigs schkidrumâ fulu gangischôs gluschi fastingit un aisslehds koka eelschu pret gaisu un flajjumu. Wis, kas kofam skahdè, tam til tagad war no wirfus klahit tikt.

Zitadi ir ar koku, ko zehrt otrâ pusgadâ, kad tas jau eesahjis atkal no jauna eedshwotees, un kad lipigs schkidrumâ gangischôs zitas fulas ussuhjis un atmeetejees schkistaks. Tahdâ laikâ zirista koka fulas fahl drihi ruhgt, skahbt un puht un zaur to ari koku sa-ehd. Ihpaschi tad schihs fulas paleek par skahdigu maitataju, kad koku zehrt tahdâ laikâ, kur fulas gan jau ir usmeetetas, bet kokeem wehl truhkt lapu.

Ja kofam jau lapas isplankuschas, un tad to nozirstu koku kahdas deenas atstahj ar wiseem sareem gutot, tad fulas zaur lapahm top isschaidetas, issuhktas ahra un newar dabuht ruhgt, skahbt un puht un tahdâ wihsè koku maitabt.

Bet nu zelahs zitas wainas. Ar fulahm koks pasaudè ari sawu stingrumu un stiprumu un paleek til ehrtis, ka wairis newar uhdeni aitureht.

Weidsot tè til wehl japeemin, ka manas augschejas domas atbalstahs us isweizigeem ismehginajumeem, — un tapehz zeru, ka zeen. lastaji tè gan dahwahs sawas peenahzigas eewehribas.

Fr. R.

Witenceka darbi Februari.

Wisi Janwari minete darbi ir wehl ari schini mehnesi darami.

Kad nau wisai zeeta seema, tad jau Februara beigâs atron stiprôs stropôs kahdu bischi perekla; bet Merzâ it droschi fahl pereht.

- 1) Kad bischu dsihwei eet pakal lihds winu pirmam eesahlumam, tad neschaubami nonahl pee ta brihscha, kur tapdamais lopinsch wehl pautinâ gut. Wisi pautini preeksch jaunajahm dsihwibinahm top stropa fahrtigâ buhschanâ tilai no keh-ninenes dehti. Pauts ir balgans, garans, druszin pusmehnescha wihsè leektis un apaksch galâ plakans. Winsch negul wis waligi kaninâ, bet stahw ar apaksch-galu kaninas dibinâ peelipinats. Jo jaunâ dsihwibina pautâ at-tihstahs, tikmehr ari pauts us kaninas dibina noslihgt jeb nogulstahs, un treschâ deenâ no wina isnahl jauna bite lâ zirminsch jeb kahpars. 6 deenas dsihwo bite lâ zirminsch un kahdas 11 deenas lâ apklahts kuhnitis, tâ lâ darba bite, no ta azu mirkla rehkinot, kad pautinsch dehts, kahdâs 20 deenas par pilnigu kulaini isaug.

- 2) Zirmini top no darba bitehm ehdinati. Ehdeens netop zirmineem negataws dots, bet teel pirms no darba bitehm sagatawots. Perekla baribu sagatawojot, bites sawâ kungî usnem seedu puteklus un ar uhdeni schkidrotu medu un isschkir zaur seekalu peedalischanos is seekalu dsihflahm zirmineem peeklahjigu usturu, kuru par ehdeena fulu fauz. Ehdeena fula ir tadeht bischu wehdera sagatawojums un newis tilai bariba (Speisebrey), kura wehders ustura-weelas pahrwehrtsch. Ehdeena fula ir peenam lihdsiga, kuru sihaditaju-lopû seewina no sewim isschkir, ar to sawus jaunôs kahdu laikuustureht. Kamehr zirminsch salee-jees us kaninas dibina gut, tamehr winam zaur darba bischu muti tilai ehdeena fula teel dota; bet til lihds lâ winsch ar galwu us augschu zelahs, tad winam top nefa-gremota bariba (medus un seedu putekli) dota. Zirminus bagati ar seedu putekleem barot ir toti wajadfigs, tadeht

ka lai wini eelsch sewim leelu pulku flahpekka usnemtu; jo tihrs medus ir tahds usturs, kas no flahpekka pawisam brihs. Zirmineem ir sawâs meefâs leels flahpekka krahjums jausnem, tadeht ka wineem kuhnischa buhschanâ daudi flahpekka pee winu meefâs usbuhweschanas ir wajadfigs. No medus ween newar bites ehdeena fulu sagatawot. Kad faimehm, p. pr. isgahjuscha gada speeteem, nau seedu puteklu, tad darba bites gan kahdu laizinu ehdeena fulu sagatawo, zaur tam ka winas flahpekli is sawahm paschahm meefahm welk; tomehr pehdigi schis issiht, winu meefa ir apkusufe, isdehdejuse, ir nostrahdajusehs un winas mirsi no befspehzibas.

No tam nu redsam, zil pereht schkshana agrâ pawasari ir skahdiga. Tadeht newajaga Februari faimes istrauzeht un ehdinah, lai winas neschal wisai agri pereht.

R. Grünhofs.

Wahrpas.

Pee kartupeleem ta ihpaschiba eewehrota, ka uhdeni, kura sagreesti kartupeli jeb kartupelu-misas kahdu laiku stahwejuschas, toti derigs preeksch nosuhpejuschu metalu tihrischanas un spodroschanas. Tahds uhdens it ihpaschi derigs israhdijses pee sudraba leetu tihrischanas.

Lausitas sirgu mutes-dselses. Kahds sirgu-kojâs raksta tâ: Wiseem sirgu ihpaschneekleem toti eewehleju, wisas lausitas mutes-dselses is pawadeem isnemt un tilai taisnas mutes-dselses leetot. Gimu peedshwojis, ka spehzigi un wehl jauni sirgi pamafam ween, pee wislabakahs baribas panihka, bes ka tee papreeksch flimi buhtu bijusch. Pee skaidrakas israhdischanas gandrihs aissween atradu, ka scho sirgu mehles wairak wai masak bij eewainotas, un proti tilai zaur lausitu mutes-dselschu leetoschanu.

Ja gar tihrumem, grib kokus dehsit, tad janem tahdi koki, kuri newisai dauds ehnas isplahita un sawas saknes ne gar semes wirsu laisch, bet semè eelschâ. Koki, kuri sawu sakni pa semes wirsu isplata, lâ: Wahzijas apses, wihsnes, behrsi, issuhz semei wisu spehku, tâ ka tur sehjamai labibai bes kahdas baribas japaleek. Auglu-koki un proti laidas, bumbeeru un kesberu-koki, ispalta wismasak-ehnas un laisch wisdsilaki sakni semè. Tadeht schee koki ir wisderigati pee tihrumu un zelamalu apdehsischanas.

Gipsots ahbolinsch ir tas eemeflis, ka gowis pa agru atnesahs. Kahdâ muischâ — ahsemè, kur no 90 gowihm 58 par agru atnesahs, israhdiyahs, ka tee lopi sakû ahbolinu bij dabujusch, kas toti wehli bij tapis gipsots, tâ ka lapas pee baroschanas wehl itin baltas no gipsa tapa atrastas. Pefaultais lopi ahrtis issajija, ka baroschana ar schahdu gipsotu ahbolinu ir tas eemeflis bijis, ka gowis par agru atnesuschahs.

Wispahriga data.

Webstule is Semgales wideenes.

Bija seemas swehtli klahit. Wisi preezajahs. Ir mana firds us preeku neschahs. Tilai sweschu starpâ un widû ta newar preezatees, lâ starp ihsteneekleem: tadeht dewos otrâ seemas swehtku deenâ us sawu dsimteni. Kas sweschumâ mistdams wehl nau eedshwojees, tas sapratihis, ar kahdu preeku, ar kahdahm jaukahm zeribahm un ar zil karstu mihlestibu pehz ilgata laika nosbuhschanas firds zenschahs sawejus atkal redseht.

ar wineem runaht un lihdspreezatees. Tahdōs brihšchōs wiſa daba iſrahdahs jaukaka, wiſi zilweki laipnigaki un wiſi atgadijumi patihklamaki, kà zitahm reifehm. Un kad ſirds preeka vilna, tad mute grib labpraht runaht, redsetu, dſirdetu un peedſihwotu grib ziteem paſtahſiht. Tà ſchinì reifà ari ar manim ir.

Blifa kamanu zeta deht brauzot bija jalokahs pa upehm, upitehm un ſtrautineem, pa meſcheem, purweem un mullajeem. Bajadſeja daſchà ſehtà eegreſtees un zetu luhgt, ja negribeju nakti brauzot meſcha beesumà eestiht, jeb pupajà eebrukt. Wiſàs mahjās, kur eegahju, wiſi preezajahs. Behrni un jauni laudiſ dſina feſku, kēhra wiſtinās, jo bija ſeemas ſwehtku otris wakarš. Iſktraai deenai ſawi preeki. Pee Latweeſcheem tahdš eera-dums: tee mehds wiſàs weetās un pee wiſeem atgadijumeem papreeſchu Deewam godu dot, un tad laižigi preezatees. Tadeht pirmà ſwehtku deenà deewabijigs Latweetiš, pehz wezrehwu eeraduma, no baſnižas pahrnahziš rahmi un klufi mahjās paleek, un tahs deenas wakarū pawada mihtaki mahjeneeku ſtarpà, ne kà ſweſchu widū. Otrà ſwehtku deenà eet rads pee rada, draugs pee drauga un kaimiſch pee kaimina, bet ari tagad wiſ-wairak pehz beigtas Deewa kalpoſchanas. Tà tad ari eš, kà jau fažiš, otrōs ſwehtkōs atradu wiſur jautribu, wiſur preeku. Saimneeki ar ſawas ſaimes lojektēem kopà draudſigi preezajahs; wiſeem — it wiſeem bija preeks. Jelgawas apgabala diwās mahjās bija otrà un treſchà ſeemas ſwehtku wakarà ihſiš wee-figš wakarš ar danzoſchanu, kur kalpi kopà ar ſaimneekēem draudſigi weeſojahs. Manim to redſot it nejauſchi prahtà ſchah-wahs Leel-Swehtes Weeſon lunga rakſiš Balt. Semkopja № 32. iſgahjuſchà gadà, kur zeen. rakſitajš gauſchi ſuhdjaš pahſ kalpu gruhtu likteni, un dod ſaimneekēem padomu, ar ſaweem kalpeem brahligi kopodamees wineem to gruhtu likteni tahdà wiſi atweeglinah. Mineto rakſtu wehl reiſ zaurlaſiſi atradu leelu ſtarpibu ſtarp kalpu liktena aprakſiſchanu un paſcha liktena pateeſibu. Ihpafchi Jelgawas apgabala, pee kura ari Leel-Swehte peeſkaitama, kalpu liktenš nepagalaw naw tik noſchehlo-jamš. Zaur zaurim nemot puiſchi tur pelna no 80—100 rublu algas, beſ tam wehl ehſchanu. Tur ari atrodahs av-preejuſchees kalpi, kureem jau wairak fimš rublu uſ augleem nogul-diti, un kuri ſawuš behrnus ſuhſta Jelgawas real-ſkolà. Wee-ſon k. domà, ka wežōs laiſkōs, tur neween kalpu dſihwe, bet ari ſaimneeku, daudš gruhtaka bija, kà tagad, un tomehr kalpi barōs preežigi luſtejuſchees un tſchakli ſtrahdajuſchi, un taš zehlees no teem brihſcheem, kuruš lungi iſrihkojuſchi preeſch brahligas ſatikſchanahs un kopofchanahs. Manim ſchinì leetà ſawadakas domas. Eš praſu: Waj ſirgš, pawadà turetš un ar pahtagu uſ preeſchu dſihtš, preežigaki ſtreeš, ne kà pats ſawà walà buhdams? Waj zilwekš wairak preezatees, kad winam leek preezatees, jeb kad wiſch pats no ſewim preezajahs. Gan toreif bija lungi, kaš par ſawu apakſchneeku labklahſchanu gahdaja, bet wiſdš laiſkōs ar wiſu labu gribefchanu ta leeta tomehr gahja ſchlihbì. Saimneeku kopofchanahs*) ar kalpeem tolaif bija par peemehru tik taht deriga. Kriſchus bija Pinka kalpš. Uſ muiſchu darbōs aiſbrauziš Kriſchus top uſzeltš par riſkuri. Pinkim jaſuhſta to nedel kuhlejš. Nar neweena zita ko ſuhſiht, ja-eet paſcham. Ja Pinkiš ar Kriſchu nekopotōs, tad ſchiš, kà riſkuriš, winam waretu likt uſklaitiht 10 ſiteenus. Waj par taiſnibu? pehz tam toreif maſ praſija.

Apluhkoſim kalpu un darba deweju ſadſihwi tuwak, un ſpree-diſim tad, kà ar to leetu ſtahw. Ge-eefim kahdās kriſtigās mah-jās. Ir ſeemas ſwehtku rihtš. Nama tehws peejet kal-puš, nama mahte kalpones. Wiſi apgehſchwees ſaſehſch ap

leelo galdu, wezi un jauni, leeli un maſi. Leelakee behrni teh-weem blakahm, maſakee mahtehm. Swehtš klufumš walda wiſi iſtabà. Nama tehws galda galà apſehdees ſahſ dſeedahſ, wiſi kà ar weenu muti dſeed lihdi. Pehz beigtas Deewa luhg-ſchanas maſee un jaunee pabutſcho wezajeem rokaš. Schee winuš atkal ſwehti ſažidami: weſeli! weſeli! Nu top brokaſtš ehſtš. Nama mahte iſdala ikweenam ſawu trefu. Neweens weenigaiš netow aiſmirſtš. Wiſi ehd weenu un to paſchu maſi, wiſi bawda weenu un to paſchu baribu. Tà eet wiſdš ſwehtkōs. Uſ tahdu wiſi eet ſwehtdeenās. Tà eet, kad kahdās kriſtigas mahjas eedſihwotaji pee ſwehta Deewa galda peeſtaigà. — Kad ſaim-neeze jep un wahra, kalpa ſeewina dabon gabaliu jeb ſchlihwiti peeleeetu, un ſchi atkal winu atmin, kad ſchaj kaš labakš wah-rihtš. Kad kaiminu puiſchi ſwehtkōs jeb ſwehtdeenās atnahſ pee mahjeneeku puiſcheem zeemà, tad ſaimneeze ſchōs ari nelaiſch projahm nepazeenajuſe. Ka wiſàs mahjās tà ne-eet, taš ſinamš, bet mums jarunà wiſpahriği. Darba dewejeem jagahdà, ka kalpi winuš godà, zeeni, un mihtē, tad preežiga paklauſiſchana un draudſiga preezafchanahs raſees pate no ſewim. Ja ſemkopji ar laip-nibu, mihtē ſtibu un deewabijigu ſirdi ſawuš kalpuš par paklauſigeem un tſchakleem ſtrahdneekēem nepada-rihtš, tad draudſigas preezafchanahs un brahligas kopofchanahs brihſchi tik buhš jauni eelaſpi uſ we-zahmdrehbehm un jaunas koſchāſ kraſſas uſ wezeem ſapuwſcheem nameem. (Eoti pareiſi un taiſniba. Nedakſija.)

Zeen. Weeſon k. rakſta: „Nepazeſchamas jeb gruhti pa-zeefchamas gruhtibas kalpuš ſkubina kalpoſchanu atſtaht un me-letees weeglatu un patihklamaku pelnu“; un: „Lai gan kalpi taga-dejōs laiſkōs deeſgan leelaš lonēš pelna, tomehr atreebuſchees ſemkopibai kalpot.“ Tē man apwainoteem kalpeem jame-tahš par aiſſtahwu. Neweens kreetniš kalpš ne-atſtahj tamdeht ſemkopibas kalpoſchanu, ka ta winam buhtu ne-iſzeefchama, bet tik tamdeht, ka zitadš amats, jeb zitadaka dſihweſ-ſahrta tam newiſ patihklamaka, bet leelaku pelnu atmet, jo leelaka pelna ir ikreiſ patihklamaka, ne kà ta maſaka. Neweenam zilwekam lihds-ſchinigš amats un weza dſihweſ ſahrta nepaleek nepatihlama, pirms zitadaka buhſchana tam jau nau papreeſchu eepatikuſehš. — Bet ar ko Weeſon k. peeradihš, ka kalpeem ir atreebees ſem-kopibai kalpot? Waj zaur tam, ka ziti kalpi paleek par gruntš ih-paſchneekēem, par kuptſcheem un tirgotajeem? Semkopi-bas kalpoſchana wineem pee minetahm weetahm peepa-lihdſejuſe. — Waj ar to, ka gahjeji arweenu leelakaš algas praſa un ari dabuhn? Tà to lectu domahſ buhtu ſmeekligi. Jeb war-buht zaur tam, ka ziti kalpi paleek par ſaw'watneekēem, ziti pahſ wakankeem, ziti par ſagleem? Tahdam: rehſinumam truhktu ari rihtiga iſnahkuma.

Ka daſchi kalpi uſ zitadaku godigu wiſi ſahſ pelnitees un dſihwot, taš ir pareiſi. Taš parahda, ka Latweeſchi ſahſ at-tiſhtitees. Lai ſemkopibai zaur ſtrahdneeku truhkumu robš ne-iſzeltōs, par to ſemkopjeem paſcheem jagahdà. Zaleek leelaka wehrtiba uſ lopu audſinaſchanu un kopſchanu. Kamehr taš wezu wezaiš liſumš paſtahw: zilwekš beſ ehſchanas newar dſih-wot, tikmehr ari ſemkopiba nenihkš. Lai tik alaſch japahrgro-ſahš. Zeenigš Kuruſemes gubernatora k. to paſchu paredſedamš ar neapniſchchanu gahdà par ſemkopibas ſelſchanu, ihpaſchi zaur to tagad miniſterijà apſpreefchamu lopu muiſcheku eegro-ſſchanu.

Kad Weeſon k. peemin, ka kalpeem ir weenumehr jaklauſa ſawu darba deweju pawehleš, tad ir domajamš, ka buhtu derigš un wajadſigš, kad buhtu deenas, mehneſchi un gadi, kur darba deweji kalpu pawehleš klauſitu. Ja taš deretu, tad zilweki jo drihſ waretu eekahrotees ſawà muhſchà ari tahduš brihſchus, kur liktenš lai zilweku pawehlehm klauſa. Ne, zaur ſadſihweš

*) Taš wabrdš „kopofchanahs“ nebuht nau patihlamš, tadeht ka ar te daudš ſlihta war apſibmeht.

(sociale) likumeem eezeltas kahrtibas newar atjelt jeb pahrgro-
sibt. Notiga wajadsiba tahs ir radijuse, zitadi tas newar buht.
Pehz taisnibas otradi nau ne kad bijis, lai gan senal daschās se-
mēs schini leetā pahrdauds tablu gahja un kalvu weeta
zilweku padarija par wehrgu. Ari Franzija tanis wistralakās
laidās, kur pretدابigi mahzija, ka wisi esot pilnigi lihdsigi, wisa
manta peederot wiseem un wiseem wajagot bes it nelahdas is-
schkiršanas draudsi kopotees, — es saku: pat ari Franzija
windōs traldās laidās bija lungi un kalpi, darba deweji un neh-
meji. Muhfu kalpi ari nebuht ne-eekahro saweem fainneekem
wisadi blakus buht. Labal wini grib nopelnitu bahreeni pazeest,
ne kā sahlt saweem darba-dewejeem pawehleht. Deemeris.

**Grunts ihpashchuma eemantoshchana jeb mahju pirk-
schana Baltijas gubernās.**

(Turpinajums.)

Bahr semkopibas usplaukschanas kawekleem un weizinaschana
runajuschi, mehš nu greeeschamees atpatat pee mahju pahrdoshcha-
nas, un tā nu buhtum atnahkuschi pee tahs weetas, kur ja-
ismekle:

3) Kahdu wainu deht mahju pahrdoshchana un pirk-
schana negrib weiktees?

Scho jautajumu no wifahm pusehm apluhkodami un to
eewehrodami, kas gandrihs il deenas preelsh muhsu azihm no-
teel, mehš bes teem jau eepreelsh mineteem kawekleem schihš
wainas waretu eedalit diwi leelās schkirās:

I. Nepahrspeshjamōs kaweklōs, pee kureem waretu
peeskaitit:

a) kad pastahwoscha rents-kontrakte weenpusigu pahrdoshchana
ne-atkauj t. i. kad kontraktē pahrdoshchanas rekte nau aistureta;

b) kad ihpashchneeka (lunga) ekonomijas buhschanas tahdu
pahrdoshchana ne-atkauj, par peemehru kad parahdu deht mahjas
no wisa muischas peederuma newar atschkirt jeb kad reguleere-
schana (pee krona mahjahm) waj ismehrischana wehl nau noti-
fuse, kad serwitutes rektes nau islihdūnatas zc.;

c) kad mahju grunts ihpashchneeks schahda waj tahda eeme-
fla deht pawisam negrib mahjas pahrdot.

II. Neparisōs kaweklōs:

a) Daschōs gabalds ir ispaustas tahs maldigas (negribedami
fazit melu-) šinas, ka mahjas reis tiksot pa walti jeb ari tikai
par lehtu maksu semneekem atdotas;

b) ziti atkal bihtahs, ka pirkshana wehla nebuhschot gel-
diga, mahjas tiksot atkal atnemtās un wisi puhlini tad buh-
schot wehja;

c) beidsot daschi fainneeki kaujahs ar wispahrigu nesapra-
schanu jeb mulkibu, tā ka tee tos labumus, kas zaur mahju
pirkshana atlez, pawisam nespehj saprast. Pehz muhsu domahm
schi mulkibas-sehrga ir breešmigaka, ne kā kahda zita, jo til
reti kahda šlimiba ir, ko newar dseedet, bet geki par sapratigu
pahrwehrt to nelahds spehks newar!

Kad kahds no tam runā, ka reis semneekem mahjas par
walti jeb par loti lehtu maksu atdos, tad tahdam tatschu wis-
pirms wajadsetu apdomat: kam tahs mahjas lai atnem
un kas lai to dara? Waj warbuht Walsts-waldiba tahs lai
atnem muischneekem un eedod semneekem? Tad galā
isnahktu wispahriga mantas dalishchana, ko ar sweschu
wahrdū nosauz par komunismu, un schis komunismu beid-
sot westu pee tam, ka wisa lauschu sabschiba panihktu un
eetu bojā.

Jo kad mantas un semes isdalishchana tur par taisnu, tad tai,
kā taisnibas darbam, jasihmejahs us it wisu mantu un semi, tad
nau muischneekam ween, bet ari kronam, pihsehthahm, beedribahm,
basnijahm, privat-laudihm, — ihst sakot wiseem, wiseem seme
ja-atnem; bet neween seme, ari zita manta: nauda, nami,
drehbes, lopi, it wiss, — ja pee labas taisnibas ari seewas un
behri, jo pilnigs komunismu ne-atstahj it neweenam wairaf,
kā otram!

Kad nu wiss tā buhtu isdalits, kad wisi buhtu lihdsigi, kad
neweenam nelas nepeederetu wairaf, kā otram, — tad wispirms
nosahtos wisa darboshchana un attihstishchana un beidsot jeltos
truhkums, bads, gariga panihshchana, tumšiba, lauschanahs,
mehris, nahwe! Ja zilweku sadshwi eewehrojam, tad bes lee-
leem puhlineem redsam, ka semei, laizigai un garigai mantai til
tadeht ir kahda swariga wehrtiba, ka weenkahrt tahs zilweku wa-
jadshibas ir dasch-daschadas un otrukahrt, ka tahs teel peepildi-
tas pehz darba-dalishchana likuma. Par semi til tad war
dabuht renti, kad ziteem semes nau; tāpat ir ar nameem, sirgeem zc.
Ja wiseem buhtu seme, nami, sirgi, tad tee buhtu pawisam bes
andeles wehrtibas, jo tos neweens nepirktu, tadeht ka katram
tee jau buhtu un neweens ari tos nedrihsktetu pirkt, tadeht ka
komunismu jeb mantas-dalishchana to ne-atkauj. Zau schē
redsam, ka mantas dalishchas weeta ir jastahjahs darba-dali-
shchana i, kā ta tagad pastahw. Tahlak eedami jeb riktigai: do-
madami mehš ne ka labaka neredsam. Kad mantibas šinā wi-
seem jabuht lihdsigeem, tad pehz domu kahrtibas likumeem ari
zitadā šinā tas otradi newar buht, tad ar par peemehru waj nu
wiseem jabuht skolotajeem, adwolateem, daktereem, teesnescheem,
skrodereem, kurpneekem, lungeem, waldneekem, kalpeem, strahd-
neekem, bagateem, ubageem, zc. — jeb neweens nedrihskt tas
buht, jo zitadi weens atkal buhtu pahraf par otu. Til pirmā,
kā otrā gadījumā buhtu postis un nelaimē. Par peem. kad wisi
buhtu kurpneeki, jeb dakteri, jeb adwokati, jeb kad neweens ne-
drihsktetu par dakteri zc. buht?! Katram tad wajadsetu pascham
sew palihgu dot, it wiss dshwes wajadsibās, jo kad pilniga
mantas-dalishchana, tad darba-dalishchana newar buht. Ne-
buhtu ne darba-deweju, ne strahdneeku; naudai nebuhtu it ne-
lahdas wehrtibas un pat wewels milionis neweenam ne
kā nelihdsētu, jo tad jau it wisi buhtu til pat ba-
gati. Strahdashchana, mahzishchanahs un puhleschanahs no-
rimtos, jo ko weens schodeen zaur saweem puhlineem no-
pelnitu, to winam rihtu atkal atnemtū, tadeht winsch
listu rotas flehpi un fazitu: ko man lihds puhletees, es nestrah-
daju! Un kad nu wisi tā daritu, kas tad galā isnahktu! Tas,
ko mehš augscham peeminejam un beidsot — zilweki isnihktu, —
ais šlinkuma, nabadsibas un nelahrtibas. Bet nu daschš war-
buht fazihš: lai til weenreis isdala to semi un to laizigu mantu.
Bet ar kahdu teesibu to lai dara? Us diwejadu wihsi zilweki
nahk pee mantas: zaur eemantoshchana no wezakeem un radeem
un zaur nopelnishchana. Kuru mantu lai nu atnem un isdala
ziteem: to, kas mantota, jeb to, kas nopelnita?! Ubas ir pehz
pastahwoscheem likumeem eeguhtas un kamehr mums likumi ir,
kamehr mums waldiba uu teefas, kamehr mehl wewels prahts
muhsu smadsenēs, tamehr neweens waras-darbus nedrihskt da-
rit. Taws tehws tew atstahj nopirktas mahjas, kadeht tahs lai
tew atnem un zitam atdod? Zitam wezaki atstahj naudu, namu,
lopus, — kadeht winam lai tos atnem? Un waj tu buhst ar
meeru, kad tew wisu atnems un isdalis ziteem? Neitizu wis;
bet tāpat ar ziteem newar ar waru atnemt, kas winam peeder,
jo kad tā daritu, tad jau neweenam wairs nebuhtu droshibas,
tad ar neweens wairs nestrahdatu, nepelnitos, tad buhtu tas
stiprakais tas labakais. — Un kad ar tahs semes isdalitu, kam
lai ir preelshrofa? Saimneekem? Kalpeem? Wiseem? Un kad
wiseem, zil ilgi pee tahs pirmās dalishchanas paliktu? Pehz
mas gadeem tas labš strahdneeks, tas ismanigakais, gudrakais
buhtu bagats, tas šlinkis, mulkis, palaidneeks sawu semi buhtu

isandelejis, isplihetejis un tad wajasetu atkal dalih t, lai teem palaidneekem atkal ir seme, — us to kreetno strahdneeku rehki-
numu!

Pasaulê ir ar jau bijuschi tahdi laiki, kur sahfa mantu da-
liht; bet driht atfina, ka tas ir pret dabas likumu un ka ne
manta, bet darbš jadala. t. i. sawa pascha labuma deht
weenam jastrahdâ preeksch otra wajasibahm; tadeht jabuht ba-
gateem un nabageem, darba-dewejeem un nehmejeem, grunts-
ihpaschneekem un algadscheem, semkopjeem un kopmaneeem,
amatneekem un mahziteem wihreem. Zilweku sadshwe ir leels
darba-lauks, kur katram strahdneekam saws darbs, leela ma-
schine, kur ritens riteni kerahs, — weenadibas it nekur nam,
pat ari dabâ nê! Kokeem ir saknes, rumpis, sari, seedi zc. un
paschâ koka tahs masas dalinas weena no otras isschirahs. Bi-
schu un skudru walsti ir lungi un strahdneeki, usraugi un kara-
wihri, un zilweku sadshwe tas newar zitadi buht, jo ko daba
bitehm un skudrahm mahza, to zilweki dauks gadu tuhstoschôs
ir zaur ismehginaschanu atradusch, un wifs, kas schini sinâ zaur
walsts likumeem nogruntets, fa-eetahs pilnigi ar dabas-jeb
Deema likumeem. Wisa dshwiba leelâ pasauls-ehka ir beigga-
liga lehde, kuras lozekli nau schkirami, — no tahypina schkot
un zilweku sadshwe beidsot, jo ta muhschiga kahrtiba, kas wifâ
dabâ walda, pastahw ari zilweku sadshwe. Bahrgrosit scho
kahrtibu newar, tad buhtu ari dabas-likumi japahrtaisa. Til
kâ garam nau robeschas liktas un zaur garu war zilweki un
tautas pazeltees un uswareht; zaur mahkslu un ismanibu
war laizigas mantas eeguht un spehku peesawinat. Ta eespehja
bitehm un skudrahm trubkst un sche ir ta starpiba starp lopu un
zilweku. Tadeht lops wiswairak uswar ar spehku, zilweks ar
gara dahwanahm; schini laulâ ir beegaliga zihnischanahs, kas
ne pee kapa nenobeidsahs, jo gara-darbi ir nemirtoischi, tee pah-
reet us behrnu behrneem. —

Tadeht ne ar waru mehš drihtstam laizigas mantas un
semi eemantot, bet ar taisnibu, strahdaschanu, ismanibu un puh-
lineem. To, kas zitam peeder, mehš nedrihtstam aistikt. „Ko
tu negribi, lai zits tew dara, to tew ari nebuhs zitom dariht.“
Tas ir tas likums, kas issklaidro to starpibu pee mana un tawa
ihpaschuma un ja tu negribi, ka zits tew tawu mantu atnem,
tad nepagehri ari, lai zitam mantu atnem un tew eedod.
Muischneeki tahs mahjas ir eemantojusch, waj no fa-
weem fentehweem waj zaur pirkshanu, jeb zitadi; tadeht winu
teesibas pee schihm mahjahm, pee winu semes, ir til pat swehtas
un neaissteekamas, kâ tawas teesibas pee tawas mantas, ka ari
nedrihtst aistikt. Un neween muischneeki, bet ari ziti — kâ jau
augscham peeminejam — ir grunts ihpaschneeki, un kad scheem
ziteem to semi newar atnemt, tad ari tas ne-eet ar wineem.
Walsts waldiba nau preeksch waras-darbeem, bet turpreti
preeksch teesibu un ihpaschuma aistahweschanas. Nezeenitu
wina schihs teesibas, tad wina apgahstu wifu kahrtibu un tad
neweens pats wairs nebuhtu droshs, jo tad pehz pahrs gadeem
wiseem ziteem tas pats waretu atgaditees, ko neprahstigeer pa-
gehr, lai ar muischneeku ihpaschumu dara.

Wifu to eewehrojot mehš pilnigi atsihtam, ka
par welti mums mahjas neweens newar dot un ne-
dos; bet ari tahs zeribas ir weltigas, ka mahju zena tik-
schot zaur Waldibu pamasinata. Ahtraki mehš Waram pee
nemt, ka grunts-gabali paliks dahrgaki, jo neween zilweki un zilweku
wajadibas wairojahs, bet ari semkopiba, industrija un sinatniba
un ar to ari semes wehrte peenemahs pilniba. Turpreti no
Walsts-waldibas mehš tahdu zenu pamasinaschanu newaram un
nedrihtstam sagaidit, jo kad wina pehz taisnibas — un muhsu
waldiba nau netaisna — semi newar atnemt, tad winas no-

domâ ari nestahw tahs wehrtibu jeb maksu pamasinat. Ja ta-
deht muhsu tauteeschi, schini leetâ no mums kahdu padomu fa-
gaida un grib peenemt, tad mehš to waretu pilnâ pahrliezina-
schanâ ar teem ihseem wahrdeem dot: **Nur mahju pirkshana-
nas nosazijumi zik nezik pee-eetami, tur lai nekawe-
jahs pirft!**

Zik mums sinams, tad til weena, kâ otra no tahm minetahm
parnahm ir zehlfeshs zaur nepareisahm, neriktigahm sinahm is
Kreewijas, pahrliezenes semneeku dshwes nogrunteschanu. Ta-
deht pahrliezenes semneeku buhschanahm un ihpaschi; pahrliezenes
grunts-ihpaschuma eemantoschanu Kreewija tunasim nahkoschâ
numurâ.

(Turpmat wehl.)

Skolas nodala.

Weshsture jeb pasauls stahsti zc. farakstijis W. Hartmanis.

Schim brihscham mums pawisam ir trihs wispahrigas weh-
stures grahaminas: no Schulz, no Gibeika un schi — no
Hartmana. Schulza grahamata warbuht deriga wairak preeksch
mahjahm lasichanai, neta preeksch skolahm, kâ tas ari ir israhdi-
jees, jo nelaika Schulza tehwa priaziwi bij: — sinatnibas
tehrpt zik populeriga weidâ ween war, lai ari winas ihstais rak-
sturs zaur to waj pawisam pasubd. Turklah wina sinatnibu
raksti tschumeht tschum no pascha spreedumeem un moraliskeem
peesihmejeem, kur rakstijaja peenahkums ir, til leetu skaidri
isteikt, kâ kâ spehje pats lasitajs spreedumu waj mahzibu islobiht,
jo kuresch gan gribetu otra fa-ehstus kumosus riht? Bet jo beh-
diga ir ta leeta wehl zaur to, ka winsch dod pat mahnu spreedu-
mus, par peem.: sawâ „Giropas landkartes isstahstischanâ“ winsch
teiz, ka Italeescheem par tijibas tumfibu un laupischanas grehkeem
„Deems... lizis leelu sodibu gan ar wisadahm nahwigahm
tschuhkscham, gan ar teem 2. nikneem uguns wehmejeem kalneem“ zc.
Negribam schi ustiziga strahdneeka nopehnus aiskahrt, bet wehlam
winam no firds to algu, kas ir nolikta teem, kuri sawas ustize-
tahs mahzinas ne-aprofl semê; esam! ari pahrliezinati, ka
Schulza tehwa kludhas nebij nodomatas, t. i.: winsch wis
newehlejahs, lai lasitaji mahnds ne til ween paliktu, bet wehl
peeaugtu, turpreti winsch gribeja zaur (to isplatih tilhibu un
tijibu) til ween wina lihdsekli us to bij launi — jesuitigi un ar
teem labâ noluhka nefasneedsa un zaur to tad wina raksti skolahm
neder, wismajak wairs tagad. Lasichanai wini aij sawas
populeribas — kur til ta naw pahrliezigâ — bij un pa datai ir
pat tagad pee felleem lasitajeem leetderigi un to war teikt ihsti
par wina wehstures grahamatu, kura — lihds ar zitahm — ari
wiswairak us to ir fuhstita. — Turpreti Gibeika grahamatina
ir lihds schim stipri leetata pagastu- un ari draudschu skolâs, lai-
klam gan wiswairak aij to, ka wina ir masaka un lehtaka, jo
pehz fatwara un fastatijuma gan wina wis wehl pirmahs nepa-
nahk. Schi Gibeika grahamatina ir tahs pasihstamahs Kap-
pe's grahaminas saws pahrzehlums. Winâ atrodahs wiswai-
rak wehsturigu wihru biograffijas, bet pats wehstures pawedeens
ir nepilnigs un farausstis, tapehz teem skohlota jeem, kuri grib
wehsturi faistigi un sakarigi mahzihht, schi grahamatina naw de-
riga. Behdigi Hartmana „Weshsture“ ir ta jaunakâ starp wi-
sahm (eespeesta 1873.) un tapehz ari gan wehl masak pasihstama,
ne kâ tahs diwas, bet wina ir ari skohlahm tas gludakais, jauka-
lais un faisnakais wehstures mahzibas zelsch par tahm pirmahm.
Schai grahamatina atrodam beeschi ween leezibas no ta, ka winas
farakstijajam nestahw wairs wehsture — schis milsu preeksch-
mets — til kâ kahda tahla miglaina guhsma preeksch azim, bet

ka winsch faredi gaischi ne til ween winas pateeso leelumu, bet ari winas lozeklus un to pantus. War fazibt — lihdsiba — ka winsch nestabsta wis til ween zita redsejumus, bet ir pats apluhkojis to wareno tehlu t. i. : schi grahmatina naw wis wahrdis pahrzehlums, bet ir plaschakas wehstures sinaschanas auglis. To paschu war teikt gan pa datai ari no Schulza „pasaules stahsteem.“ Otrâ kahrtâ peenahlabs Hartmana k. gods, ka winsch scha fama darba ari walodas sinâ naw ussahzis weeglprahitigi, bet stipri fataisijees, kâ to wehslaf redsem, kad buh n apluhkojuschi grahmatinas fastahwu.

Hartmana „wehsturei“ ir diwi wirsnodakas: I. Wezu-laiku stahsti lihdsi Bahzu brunenezibai un II. „Ihfi stahsti par zitahm (daschahm) Ciropas walstihm.“ Schini nodatâ issklaidrojahs pa datai widus- un jaunu-laiku wehsture, kur lihdsi ar wispahrigo pahrsklatu war eeguh, kaut gan ihfas, bet skaidras sinas par katru eewehrojumu Ciropas walsti un par katru tautu semischli. Grahmatinas leelums (92 l. p.) ir peemehrigs pagastu skolu laikam un spehkeem, bet fatwara sinâ to warehs leetah ar sekmi ari draudschu skolu apalsch klafes. Birmai nodatâ ir 3 apalsch nodakas: I. Wezas pasaules tautas, II. Greeki, III. Romneeki. Otrai — ik katras walstis stahsti ir ussklatami par sawu nodatu. Wiszauri redsam, ka zeen rakstijahs ir netil ween kreetnis tautas-skolu wajadsibu pasinejs, bet ari, ka winsch spehje weizigi tahm islihdseht. Tomehr pee wisa schahs grahmatinas fastahwa kreetnuma man ir schis un tas japeemin, ko es buhtu wehlejees zitadi.

Zeen. rakstijahs issklaidro wispirms weenâ teizeena wehstures nosihmi, trihs teizeends wehstures sadalischanu laikos un tad eefahl paschu wehstures preekschmetu ar — Wezeem Egipteescheem; ais scheem tad stahw Afireefchi un Babiloneefchi, kuru walstis tuhliir nosauz par tahm wezalahm walstim. Bet kadeht gan zeen. rakstijahs ir schahm wezalahm walstim aischehlis Egipteeschus preekschâ? — Gar Romneekem, man schkeet, ir rakstijahs nokawejees pahrat ilgi, jo tee aishnem kahdu treschu dalu no wisas grahmatinas. Schi nodata wareja gan buht weenlihdshibas deht kahdas lapas ihfaka un zaur to tad isnahktu pate grahmatina wispahrigaka, jo tad tiktu weeta wehl dascham labam swarigakam gabalam, it kâ reformazijai, par kuru gandrigh tikpat kâ nekâs naw teikts. Kad Muhamedam isnahza weeta, tad wajadscha gan Luteram ari wismasak tikpat. Kursemes stahsti ir kahdas 3 reises garaki par Widsemes stahsteem, kuras pats rakstijahs ari jaw nosauz par „ihseem.“ Hartmana k. buhs gan scho grahmatinu rakstijahs preeksch wisas Latwijahs, kadeht tad Widsemes stahsti tik dauds ihfaki par Kursemes stahsteem? Schi pate kluhda ir nomanama ari pee dascheem geografijahs grahmatu farakstijahsem. Pats pehdigais gabals grahmatina ais Ungaru walstis stahsteem ir Amerika as atrafchana (lihdsi Kolumbus mirschanai). Kam tad schis naw likts pee Spahnijahs stahsteem? Itin pareisi ir tas, ka pirmahs nodakas beigâs teelpeemineti daschi widus laiku eewehrojamee wihri un atradumi; bet jaunâs laikos no tahdeem atrodam til ween Draku, Schekspiru un Holandeeschu glesnotajus. — Pee grahmatinas fastahwa atrodahs schahdi ahriigi labumi: wisi eewehrojamee gadu-skaitli ir islikti ari us malahm; tautu semju, wehsturigo zilweku wahrdi ir eespeesti ar leelakeem un pilnigakeem burteem. Pats eespeedums ir wiszauri glihts, burti wajadsigâ leelumâ un azim peenehmigi, tã kâ schai sinâ war winu bes bai- lehm eeteikt ikkatrai skolai.

(Europat wehl.)

Behz Waldibas-wehsturefcha nakti no 8. us 9. Februari f. g. pulkstens 1 un 5 min. Deems tas Kungs aizinajis pee fewis Keiserisku Augstibu, Ceelfirsteni Mariju Nikolajewnu, pehz ilgas grubtas zeeschanas.

Augstâ nelaike, Muhfu mihlota Keisara wezakâ mahsa, Keiseriskas Augstibas herzoga Maximiliana von Leuchtenberga atraitne, ir dsimuse 6. Augustâ 1819, tamlihdî to wezumû no 57 gadeem fasneegufe.

Mehs esam pahrliezinati, ka schis muhsu mihlotam Keisaranamam no debesim usliktas behdas ari wisu ustizigu pawalstneeku firdis aishnems un tos us lihdsjeeschanu pasklubinahs.

Sinas.

A. Andeles sinas.

Pee isgahjuschas nedelas labibas zennahm japeemin, ka tahs neshmejahs us tschetwertem, bet us mehreem. Pahrdrukafchana notika zaur tam, ka redakzijâ bija nolemts, zennas pehz tschetwertem aprehlinat, kurpretim muhsu sinotajis tahs bija pehz mehreem aprehlinajis un pehz korekturas teescham us drukatanu aissubtijis. — Schoreis pasneegsim jo pilnigu zennupahrsklatu. Schim brihscham maksâ:

par mehru rudsu (120 mahrz.)	210 kap.
" " meeschu (105 mahrz.)	200 "
" " ausu (75 mahrz.)	135 "
" " kweeschu (128 mahrz.)	310 "
" " balto sirnu	325 "
" " peleko sirnu	250—260 "
" podu (40 m.) ahbolina sehflu	550 "
" birlawu linu, krona	60—62 rub.
" muzu silku	16 "
" birlawu sahls	675 kap.
" rudsu milteem (100 mahrz.)	210 "
" kweeschu milteem (100 mahrz., I. sortes)	380—400 "
" podu (20 mahrz.) tabaka	180—200 "
" " " fweesta	500—550 "

B. Naudas papihru zennas. (Nahkoschâ N.)

C. Terminu-kalenders.

11. Mârzi f. g. pee Rihgas landfogtei-teefas II. nodatas pahrdos to Maslawas preekschpilschetas 1. dalâ, 2. kwartali pee Smiltschu- un Jaunahs-eelas buhdamu mahju ar N° 153, kas Ladigin gasspaschâi peeder.

1. Maijâ f. g. pee Rihgas landfogtei-teefas I. nodatas pahrdos us Pinksu-muischas semes pee Kalnzeem-eelas buhdamu mahju ar N° 160, lihdsi ar 4904 kwadrat asim semes, kas mahlderam Franke peederiga.

10., 12. un 17 Februari f. g. pee Rihgas pilschetas kafes-kolegiuma us behrnu behrneem us renti tiks isdoti diwi pee leelahs Rehninu-eelas buhdami grunts gabali.

22. un 23. Merz f. g. pee Balmeeras aprinka teefas tiks pahrdota Ruzkas muischas (Wûrzenberg) Jaunzeem mahja wairak-solischanâ.

24. Februari f. g. pee Bauskas magistrata tiks pahrdotas tahs pee Judel Judelowitza atstahstas mantibas peederofschas ehkas, kâ: bruhsis, destilatura, schentis, hods un dsihwolki.

23. Februari f. g. no krona Beremuischas pagasta teefas Mas-Mescha-muischas Ange Renga mahjâs parahdu deht Kristap Renga mantibu pahrdos.

Rihgas Latw. beedribâ ik katrâ otrdeenâ un peektdeenâ, no pulkst. 7. lihdsi 9. wakarâ, — lasischanas-grahmatu isdo-

ſhana. Swehtdeenā, 15. Februārī, pulkſt. 8. wakarā — hu-
moriftiḡs wakarā un no pulkſten 11 danzoſhana.

Žetortdeenā, 19. Februārī, pulkſt. 9. wakarā — gada-swehtki.
Peektdeenā, 20. Februārī pulkſt. 9. wakarā — balle.

D. Činas.

Waldibas wehstneſis ſawā 27. numurā no 3. Februāra f. g.
neſis ſchahdu Wiſaugſtaſko pawehli.

**Bahr Wiſdſemes, Žgaunijas un Kurſemes general-gubernatora
amata atzeliſhanu.**

La 25. Janwarī 1876 g. waldidamam Senatam ar Augſta
Kunga un Keiſara Majeſteteſ Paſcha Wiſaugſtaſko rolaſ
paraſtu laiſta pawehle ſlan tā:

Pehz tam, ka Mehſ eſam par waijadſigu atraduſchi, Wi-
ſdſemes, Žgaunijas un Kurſemes general-gubernatora amatu atzelt,
Mehſ pawehlam: 1) Wiſdſemes, Žgaunijas un Kurſemes gubernu
waldiba japahrtaiſa pehz wiſpahrigeem gubernu gruntis-likumeem un
pehz teem likumu noſajizumeem, kaſ preekſch ſchihm gubernahm ihpa-
ſchi laiſti; 2) general-gubernatora kanzeleja ir atzelama un taſ
tanī atradamaſ akteſ janofuhra mineto gubernu gubernatoru
kanzelejahm, ka kur katra leeta peeder, bet taſ akteſ, kaſ ſatur
leetaſ pahr wiſahm trijahm gubernahm kopā, ja-eeſneeds eekſch-
leetu miniſterijai; 3) iſſpreeſhana, ka taſ teeſibaſ, kaſ pehz
wiſpahrigeem un taſ weetāſ likumeem peedereja general-guber-
natoram, jaiſdala ſtarp katraſ gubernāſ gubernatoreem un ſtarp
tahm peederofchahm miniſterijahm, ir janodod peederofcheem mi-
niſtereem; 4) general-gubernatora kanzelejaſ amata-wihri, tā
ka ari tee preekſch ihpaſchahm dariſchanahm pee general-guber-
natora ſtahwoſchi amata-wihri pehz wiſpahrigeem likumeem ja-
atlaiſch no amata. Waldidamā Senatāſ nekawefeſ wiſu to iſ-
darit, kaſ ſchihſ pawehleſ iſpildišchanāſ deht waijadſiḡs.

Ži Peterburgāſ. „Wald. wehſtn.“ tanī numurā, kaſ 7. Fe-
bruārī iſnahziſ, paſludina to no Augſta Kunga un Keiſara

Majeſteteſ 3. Februārī f. g. uſ Baltijaſ muikſchneeku wezakeem:
v. Bod, v. Mandell un grafu Keiſerling tureto uſrunu. Šchi
Wiſaugſtaſka uſruna ſlan tā:

„Eſ eſmu Žuhſ preekſch Sewiſ aizinajiſ, ka lai Žuhſ no Ma-
niſ Paſcha ſanemtu to ſinu, kaſehz Eſ eſmu par derigu tu-
rejiſ, Žuhſu gubernu general-gubernatora amatu atzelt. Ka
Man ſinamā, tad ſchi leeta ir nepareiſi ſapraſta. Man wajaga
iſſkaidrot, ka taſ nelāſ ziſ naw ka jauna uſtizibaſ ſihme.
Žagad general-gubernatora amataſ til ween atahlaſ jeb taſ-
dāſ Walſiſ-dalaſ ir wajadſiḡs, kuru buhſchanaſ naw pilnigi
nogruntetaſ. Uſ Žuhſu gubernahm taſ it nebuht neſihme-
jahſ. Žuhſu padewiba un kahtibaſ miheleſiba ir ſinama.

„Geſchleetu miniſterſ, kaſ ſchē klaht, wiſu to, kaſ Žuhſu gu-
bernahm wajadſiḡs un preekſch winu labklaſchanaſ deriḡs,
Man ſinamu dariſ. Eſ Žuhſu dodu to waku, wiſeem teem,
kuruſ Žuhſ aiſſtaſweet, paſludinaht, ka wini ſawaſ man-
totāſ un armeem pee teem atraſtaſ kreetnibaſ (Ritterlichkeit) labad
Manai ſirdei dahrgi.“

Atbildes.

Miſelneek f. Witebſka. Luhdſam drihſumā „Balt. Seml.“ redak-
zijai uſdoi ſawu pilniḡo adreſi.

Žeen. B. S. laſtajeem par ſinu. Luhdſam adreſeſ rakſtit kreewi-
ſki, kaſ jaſuhra pahr Kurſem. un Wiſdſemes robeſchahm, un wahziſki
jeb kreewiſki, kaſ ſuhrijumſ paleek muhſu gubernāſ, **bet ne uſ kaſdu
wiſi latwiſki ween**, jo weenkahrt paſta-nami taſdaſ adreſeſ nenem
preſi, orukahrt diſhwoktu wahrdi latwiſki daudſreiſ pawiſam žitadi toy
rakſiti, ne ka pehz adreſu grabmataſ paſta-namōſ uſdots, žaur ko atkal
beigaliḡaſ juſſchanaſ zelahſ. Adreſata wahrdi gan war latwiſki rakſtit,
bet ne mahjokta un paſta-ſtanzijaſ wahrduſ.

Atbildoſchaiſ redaktors un iſdewejs: G. Mather's.

Sludinajumi.

George Ueſſcha tehrauda- un muſikantu-leetu andeleſ-weeta,

Želgawā, apaſch kolonadeem,
peedabwā ſawu kraſjumu no muſik-inſtrumentehm, ka
tubaſeſ, trompeteruſ, jaſtiſ- un paſta-raguſ,
flehteſ un klarneteſ no wiſkſneſ ſola ar jaunſudraba
klapehm, kontrabaſeſ, ſiſoleſ no 3 libdſ 25 rubl. f.,
wiſwiſadaſ ihtaſ reemeru ſtiḡgaſ, harmonikaſ iſ
pirmajeem Waḡſjemeſ fabriſkeem, ar un beſ pulkſteniſcheem,
no 3 libdſ 30 rubl. f., tā ari ſmaltaſ ween- un du-
bultſtobru ſintēſ, un rewolweruſ no 6 libdſ
25 rubl. f., un wiſlabakahſ Spabneſchu needreſ, weh-
weru kemeſ; ari it lehtaſ patronāſ un ſiſtru ſchau-
jamo pulweri bleka doſeſ.

Preekſch meldereem!

Loſomobileſ

un nekuiſtinamaſ

garainu = maſchineſ,

to uddenſ truhkumā war iſſeetot pee maſchanaſ, pah-
dod no leḡgera.

**Zieglereſ un beedriſ,
Rihgā, leelā Piſ-eelā Nr. 19.**

Muhſu kreetnu laukſkolotaju gaſpaſchahm pee
taſdu ſchuwamu-maſchinu eegahdaſchanaſ, kaſ ar
roſahm greekſchamaſ, mehſ peefolaſm taſdā wiſſe pee-
palihdſet, ka mehſ ſchahdaſ

ſchuwamas- maſchineſ

no wiſu wiſadahm ſortehm par wiſlehtakahm ze-
nahm un uſ piſſchanaſ maſkaſ nolihdſinaſchanaſ pa
dakaſhm, pahrdodam, kaſ piſzeju diſhwēſ weetāſ
mahzitajiſ jeb kaſdaſ ziſ uſtizamaſ žilwekſ apgaſtwo.
Taſdaſ maſchineſ preekſch ſaimneeziſbaſ, ka ari
preekſch jaunu ſeeweſſchu mahziſchanaſ loti ſwarigaſ
un wiſuſ ſchuwamuſ-darbuſ loti atweeḡlo, ka taſ
gan ar laiku itin neweenā ſamilijā nedrihſteheſ truhkt.

**Zieglereſ un beedriſ,
Rihgā, Piſ-eelā Nr. 19.**

Kahdſ jaunſ žilwekſ, ſkolotajiſ, kaſ kreikſkolu
iſgaḡjiſ un pehz 5 gadu ſkolotaja-amata waldiſcha-
naſ pee ſkolotaju ſeminara eſſamū noliziſ un ari pa-
gaſta ſkrihweriſ war buht, talab ka ſcho amatu jau
4 g. paſſtaſwigi wediſ, un kaſ teizamaſ leezibaſ
pahre ſawu libdſſchiniḡo amata-weſchanaſ war
uſrahdiht, **mekle par Žurḡeem jeb ari par
Wahrtineem 1876. g. leelaku weetu par ſko-
lotaju jeb ari par ſkolotaju un ſkrihweri.**

Tuwaſkaſ ſinaſ dod „Balt. Semkopja“ redakzija,
Želgawā.

Žai ſemkopji pee wakaſ-laiſa, warbuht ar pee laba zeka
ſemā waretu ſawu waijadſiḡo wairumu ſkunſtiḡu mehſtu
eegabdat, tad mehſ toſ darām uſmanigiſ uſ

ſuperfoſſateem

un

kaulu = mehſleem,

ſemataſ un augſtaſaſ ſerteſ, ko pahrdod no leḡgera
**Zieglereſ un beedriſ,
Rihgā, leelā Piſ-eelā Nr. 19.**

Žabſ kalejiſ,

kaſ ari ſchloſſera darbu prot, war no 23. Aprika
1876 paſtaſwigi weetu dabuht Eſlejaſ wezaja Mettu
krogā pee (1) **S. Buldera.**

Semeſ gabaluſ

iſdod uſ renti, jeb ari pahrdod par diſinteem Annaſ-
muikſchā, pee ſaſu lauka, 6 werſteſ no Rihgāſ. 7

Glihti gatawotuſ paſawuſ

un preekſch teem teizamaſ

naglaſ

pahrdod

**Zieglereſ un beedriſ,
Rihgā, leelā Piſ-eelā Nr. 19.**